

๑

ธรรมกายคืออะไร

“ธรรมกาย” คือ กายแห่งการตรัสรู้ธรรม
ที่มีอยู่แล้วในศูนย์กลางกายของมนุษย์
ทุกคน มีลักษณะคล้ายพระพุทธรูป
ประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษครบถ้วน
ทุกประการ เกิดเป็นรูปดอกบัวตูม ใส
สว่างเป็นแก้วตลอดทั้งองค์

ปฐมบทวิชชาธรรมกาย

ขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะประทับอยู่ ณ โคนไม้พระศรียมหาโพธิ์ในวันเพ็ญเดือน ๖ เมื่อ ๒,๖๐๐ ปีมาแล้วนั้น ทรงตั้งสัจจะด้วยพระทัยอันเด็ดเดี่ยวว่า “แม้เลือดเนื้อในกายของเราจะเหือดแห้งไป เหลือแต่เส้นเอ็น หนัง และกระดูกก็ตาม หากไม่ได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ เราจะไม่ยอมลุกจากที่นี่เป็นอันขาด” จากนั้นทรงเจริญสมาธิภาวนา ครั้นถึงยามต้น ทรงบรรลุพุพเพนิวาสานุสสติญาณ ความหยั่งรู้ระลึกชาติได้ ยามที่ ๒ ทรงบรรลุจุตูปปาตญาณ ความหยั่งรู้ถึงความจุติและความเกิด ยามที่ ๓ ทรงบรรลุอาสวักขยญาณ ความหยั่งรู้ที่กำจัดอาสวกิเลสที่หมักหมมอยู่ในจิตใจให้หมดสิ้นไป

การตรัสรู้ของพระองค์นั้น พระมวงคเณศ (สตนทสโร) หลวงปู่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กล่าวไว้ว่า “...ทรงรู้เห็นแจ่มแจ้งหมด เห็นจริง ๆ เห็นด้วยตาของธรรมกาย ไม่ใช่เห็นด้วยตามนุษย์ หรือคิดคาดคะเนเอา ...การที่พระองค์เห็นนี้ โดยมีได้มีผู้ใดสอนให้รู้ให้เห็น รู้เห็นโดยลำพังพระองค์เอง และสิ่งทั้งหลายที่พระองค์รู้เห็นนั้น ตรงตามความเป็นจริงทั้งนั้น มิใช่คาดคะเนหรืออนุมานเอา...”

(จากพระธรรมเทศนาพระมวงคเณศเรื่อง “พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ” ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘)

ธรรมกาย คืออะไร

หลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานไประยะหนึ่งแล้ว จำนวนพระอริยบุคคลทั้งหลายก็ค่อย ๆ ลดลง ผู้เข้าถึง “ธรรมกาย” ก็ลดน้อยลงเช่นกัน เป็นเหตุให้ “วิชาธรรมกาย”* ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เคยดำรงอยู่ในครั้งพุทธกาลและสืบทอดมาอีกระยะหนึ่งได้เลือนหายไปมากที่สุด ความรู้ที่มีเหลืออยู่ในคัมภีร์ไม่มากพอที่คนรุ่นหลังจะเข้าใจได้ ทำให้เกิดการตีความขึ้นในภายหลังว่า “ธรรมกาย” เป็นเพียงชื่อหนึ่งของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น

๕

จนกระทั่งพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ปฏิบัติธรรมจนเข้าถึง “ธรรมกาย” และค้นพบ “วิชาธรรมกาย” แล้วนำความรู้ที่ท่านเข้าถึงและค้นพบมาเผยแผ่แก่ประชาชน คำว่า “ธรรมกาย” จึงเริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายขึ้นมาอีกครั้ง

คำว่าธรรมกายนี้ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) อธิบายไว้ว่า “ธรรมกาย” คือ กายแห่งการตรัสรู้ธรรมที่มีอยู่แล้วในศูนย์กลางกายของมนุษย์ทุกคน มีลักษณะ

*วิชาธรรมกาย หมายถึง ความรู้แจ้งที่เกิดจากการเห็นแจ้งด้วยธรรมจักขุของพระธรรมกาย อันเป็นแก่นแท้ดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา สามารถกำจัดทุกข์ได้เป็นขั้น ๆ จนหมดกิเลส เข้าถึงบรมสุข คือพระนิพพาน

คล้ายพระพุทธรูป ประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษ
ครบถ้วนทุกประการ เกตุเป็นรูปดอกบัวตูม ไส้ว่างเป็น
แก้วตลอดทั้งองค์

คำว่า “ธรรมกาย” นั้น พระมงคลเทพมุนี (สด
จนฺทสโร) มิได้เป็นผู้บัญญัติขึ้นเอง ในพระไตรปิฎกก็มีคำนี้
และยังมีหลักฐานที่ยืนยันได้ว่า ในอดีตก็เคยมีการสอนวิธี
ปฏิบัติธรรมให้เข้าถึงพระธรรมกายปรากฏอยู่ใน “หนังสือ
พุทธรังษีฤทธศึกษาณ ว่าด้วยสมณะและวิปัสสนากัมมัฏฐาน
๔ ยุค” หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติสมณะและ
วิปัสสนาแบบโบราณ ๔ ยุค คือ ยุคกรุงศรีสัตตนาคนหุตฯ
(เวียงจันทร์) กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุง
รัตนโกสินทร์ ซึ่งมีอยู่วิธีหนึ่งชื่อว่า “แบบขึ้นกัมมัฏฐาน
ห้องพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ” เป็นแบบที่
สืบเนื่องมาจากท่านทิตาปาโมกขาจารย์ ๕๖ องค์ แต่ครั้ง
โบราณ ประชุมกันจารึกไว้เมื่อประมาณพุทธศักราช ๕๗๒
วิธีปฏิบัติในหนังสือเล่มนี้ กล่าวถึง “ธรรมกาย” ไว้ใน
วิธีการทำสมาธิด้วย ถือเป็นหลักฐานสำคัญขึ้นหนึ่งที
ยืนยันได้ว่า ครั้งหนึ่งเคยมีการกล่าวถึง “ธรรมกาย” ใน
วิธีการทำสมาธิ

ส่วน “วิชาธรรมกาย” ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ค้นพบนั้น เกิดขึ้นหลังจากที่ท่านปฏิบัติธรรมจนเข้าถึงพระธรรมกายแล้ว จากนั้นอาศัยธรรมจักขุของพระธรรมกายที่ท่านเข้าถึงศึกษาค้นคว้าความรู้ในวิชาธรรมกายต่อไป

วิชาธรรมกายอันเป็นแก่นแท้ดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาที่พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ค้นพบนี้ ได้เลือนหายไปนานเกือบ ๒,๐๐๐ ปี มาแล้ว ดังพระธรรมเทศนาของท่านว่า

“...นี่แหละหลักพระพุทธศาสนา จำเป็นตำรับตำราเอาไว้ อย่าดูหมิ่นดูแคลนหนา พระพุทธเจ้าไม่เกิดขึ้นในโลกละก็ ธรรมอันนี้ไม่มีใครแสดง ไม่มีใครบอก ไม่มีใครเล่าให้ฟัง ถึงกระนั้นที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ดับเสียเกือบ ๒,๐๐๐ ปี มาเกิดขึ้นที่วัดปากน้ำแล้ว อดสำหรับพยายามทำกันไป...”

(จากพระธรรมเทศนาเรื่อง รัตนสูตร ๑๖ พฤษภาคม ๒๔๙๗)

“...พวกที่เข้าถึงธรรมกายแล้ว เขารู้ฤทธิ์ของธรรมกายแล้ว เขาไม่อินังขังข้ออะไรหรือกับสวัญญาณกัตตะนะ อวิญญานกัตตะนะ ในภพ ๓ นะ เขาต้องการจะไปนิพพานออกจากภพ ๓ นี่แน่ะ ยิ่งสูงกว่าอย่างนั้น แล้วก็เลิศ

ประเสริฐกว่า เข้าถึงพุทธรัตนะแล้วเลิศประเสริฐกว่าทั้งนั้น
รัตนะใดสู้ไม่ได้ทั้งนั้น สวิญญานกรัตนะ อวิญญานกรัตนะ
ที่อยู่ในไตรภพสู้ไม่ได้ทั้งนั้น แพ้พุทธรัตนะทั้งนั้น

เพราะฉะนั้นผู้ที่ได้พุทธรัตนะ ที่ได้แล้วย่าดูเบา
หนา ดับมาเกือบ ๒,๐๐๐ ปีหนา มาโผล่ขึ้นในครั้งนี้นะเป็น
อัศจรรย์ทีเดียว...”

(จากพระธรรมเทศนาเรื่องรัตนสูตร ๒๖ เมษายน ๒๔๙๗)

ก่อนหน้านี้ที่พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) จะ
ค้นพบวิชาธรรมกาย เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมกายที่ยังคง
ปรากฏอยู่ในที่ต่าง ๆ นั้น ยังไม่มีผู้ค้นพบ หรือที่พบแล้วก็
ไม่เข้าใจว่า “ธรรมกาย” คืออะไร จะเข้าถึงได้หรือไม่
อย่างไร แต่พระมงคลเทพมุนีท่านเชื่อมั่นและยืนยันว่า
วิชาธรรมกายที่ท่านค้นพบเป็นของจริงมาโดยตลอด อีกทั้งท่านยังตรวจสอบความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติธรรมของ
ท่านกับพระไตรปิฎกและคัมภีร์ต่าง ๆ ซึ่งพบว่าไม่คลาด
เคลื่อน เช่น คำว่า “เห็น” ก็สามารถ “เห็น” ได้จริง ๆ
หรือพระรัตนตรัยที่แปลว่าแก้ว ๓ ประการ ก็สามารถเห็น
ได้ว่าใสเป็นแก้วจริง ๆ ทั้งพระพุทฺธ พระธรรม และพระสงฆ์
โดยไม่จำเป็นต้องตีความ

การปฏิบัติธรรมจนเข้าถึง “ธรรมกาย” และการค้นพบวิชาธรรมกายของพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ถือเป็นพยานแห่งการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการรื้อฟื้นคำสอนดั้งเดิมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในด้านการปฏิบัติให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง และยังเป็นการจุดประกายให้พระพุทธศาสนาสว่างไสวโชติช่วงขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

หลักฐานธรรมกาย

(จากธรรมกายในคัมภีร์เถรวาท)

๙

คำว่า “ธรรมกาย” (ธมฺมกาย) นี้ มีปรากฏอยู่ในที่ต่าง ๆ หลายแห่ง ทั้งในพระไตรปิฎก และในคัมภีร์ต่าง ๆ

ธรรมกายในพระไตรปิฎกปรากฏอยู่ในพระสูตร ๔ แห่ง ดังนี้

แห่งแรก อยู่ในพระสูตรตันตปิฎก ที่ขนิณกายปาฏิกวรรค ความว่า

ตถาคตสฺส เหตุ วาเสฏฐา อธิวจฺณ ธมฺมกาโย อิติปิ
พรหมกาโย อิติปิ ธมฺมภูโต อิติปิ พรหมภูโต อิติปิฯ
(ดูก่อน วาเสฏฐะและภารทวาชะ คำว่าธรรมกาย

กัฏฐิ พรหมกายกัฏฐิ ธรรมภูตีกัฏฐิ พรหมภูตีกัฏฐิ นี่แหละ
เป็นชื่อของตถาคต)

แห่งที่ ๒ อยู่ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย
อปทาน โสภิตวรรคที่ ๑๔ ความว่า

ธมมกายญจ ทีเปนติ เกวลี รตนากรี

วิโกเปตํ น สกฺโกนฺติ โก ทิสฺวา นปฺปสีทติฯ

(ชนทั้งหลายไม่สามารถกำจัดพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์ใด ผู้ทรงแสดงธรรมกาย และผู้เป็นบ่อเกิดแห่ง
พระรัตนตรัยอย่างเดียวได้ ใครเล่าเห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้นแล้วจะไม่เลื่อมใส)

แห่งที่ ๓ อยู่ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย
อปทาน พุทธวรรคที่ ๑ ความว่า

ภวนฺติ ปจฺเจกขิโน สยมฺภู มหฺนตธฺมา พหุธมฺมกายา

(นักปราชญ์เหล่านั้นย่อมเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า
ผู้สยมภู ทรงเป็นผู้มีธรรมใหญ่ มีธรรมกายมาก)

แห่งที่ ๔ อยู่ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย
อปทาน เอกุโปสถวรรคที่ ๒ ความว่า

สํวทฺธิโตยํ สุคตํ รุปกาโย มยา ตว

อาณนฺทียो ธมฺมกาโย มม สํวทฺธิโต ตยาฯ

(ข้าแต่พระสุคตเจ้า รูปรกายของพระองค์นี้ อันหม่อมฉันทำให้

เจริญเติบโตแล้ว พระธรรมกายอันน่ารื่นรมย์ของหม่อมฉัน
พระองค์ทำให้เติบโตแล้ว)

หลักฐานธรรมกาย ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์อื่น ๆ

- ในอรรถกถา มีปรากฏอยู่ ๒๕ แห่ง
- ในฎีกาพระวินัยที่ชื่อว่า “สารัตถทีปนี” กล่าวถึง “ธรรมกาย” ในฉบับภาษาบาลีอยู่ประมาณ ๖ แห่ง
- ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค กล่าวถึง “ธรรมกาย” อยู่ ๒ แห่ง
- ในคัมภีร์มลินทปัญหา กล่าวถึง “ธรรมกาย” อยู่ ๑ แห่ง
- ในหนังสือ “ประชุมศิลาจารึก ภาคที่ ๓” กล่าวว่า ในศิลาจารึกหลักที่ ๕๔ พ.ศ. ๒๐๙๒ ที่จารึกไว้เป็นภาษาไทย และมคอ ก็มีข้อความกล่าวถึงเรื่องราวของพระธรรมกายไว้
- ในหนังสือ “ปฐมสมโพธิกถา” ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า พระอุปคุตต์เห็นพระธรรมกาย นั่นคือ พระธรรมกายนั้นสามารถเห็นได้ ข้อความนี้เป็นเครื่องยืนยันความรู้ันเกิดจากการปฏิบัติธรรมของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี และศิษย์ของท่านเป็นอย่างดี

๐ ในจารึกลานทอง กล่าวถึง “ส่วนสูงของพระธรรมกาย” ไว้ด้วย หลักฐานนี้ยืนยันคำสอนของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนีและศิษย์ เกี่ยวกับ “การวัดมิติของพระธรรมกาย” ว่าไม่ใช่สิ่งที่อยู่นอกเหนือจากตำราแต่อย่างใด สำหรับต้นฉบับจารึกลานทองนี้ ปัจจุบันตั้งแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

๐ นอกจากนี้ในคัมภีร์ฝ่ายมหายานยังมีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมกายอยู่มากกว่าในคัมภีร์ฝ่ายเถรวาท และในคัมภีร์เหล่านั้นมีอยู่หลายตอนที่กล่าวตรงกันกับการค้นพบของพระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี เช่น ในคัมภีร์ศรี-มาลาเทวีสหนาทสูตรตอนหนึ่งกล่าวว่า “ธรรมกายนั้นย่อมเที่ยงแท้แน่นอนอนที่สุด เป็นสุขล้วน ๆ เป็นตัวตนคืออัตตาที่แท้จริง บริสุทธิ์ที่สุด ผู้ใดได้เห็นธรรมกายของตถาคตในลักษณะนี้แล้ว ย่อมถือว่าเห็นถูก”